

Palvelu- ja kehittämissyksikkö

03.02.00
27.6.2017

2406/2017

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto

YM001:00/2016

Lausunto ympäristöministeriölle valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta

Espoon kaupunginhallitus päätti 19.6.2017 § 26:

Kaupunginhallitus antaa seuraavan lausunnon luonnoksesta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi:

Luonnos valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi on lausuntokierroksella. Espoon näkökulmasta keskeisimmät lausuttavat asiat luonnoksessa liittyvät kohtiin 2. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohdat, kohtaan 3.1 Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen sekä kohtaan 5. Tavoitteiden oikeusvaikutukset.

Kohta 2. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohdat

Luonnoksessa todetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohtana ja oikeusperustana olevan, että tavoitteilla ei luoda muun lainsäädännön kanssa päällekkäistä ohjausta eikä niissä toisteta muista laeista johtuvia rajoituksia. Valtakunnallisuudella tarkoitetaan asian vaikutusten ulottuvuutta laajemmalle kuin maakunnan alueelle.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 22 §:n mukaisesti tavoitteet voivat koskea asioita, joilla on aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen taikka laajempi kuin maakunnallinen merkitys. Tavoitteet voivat myös koskea asioita, joilla on merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön tai valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyys, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät ja syventävät lain yleisiä tavoitteita ja niistä johdettuja sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta (VNp 30.11.2000).

MRL:n ohella kansainvälisillä velvoitteilla ja sopimuksilla on merkitystä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohtina. Voimassa olevassa päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on sidos eurooppalaiseen aluesuunnitteluun. Muun muassa Lissabonin sopimuksessa alueellisen koheesion taustalla on ei-sitova, tavoitteellinen ESDP -asiakirja. Siten luonnoksen luetteloa kohdassa 2.2 tulisi näiltä osin

03.02.00

2406/2017

Palvelu- ja kehittämissyksikkö

27.6.2017

tarkentaa/selventää myös Euroopan aluesuunnittelun (European spatial development) osalta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä ehdotetaan muun muassa lakkautettavaksi maakuntien liitot. Kaavajärjestelmää ei muutettaisi. Lain maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 19 §:n mukaan maakunnan tehtävänä olisi maakuntakaavan laatiminen, maakunnan suunnittelu ja merialuesuunnittelu. Espoon kaupunki katsoo, että maankäyttö- ja rakennuslain muutokset tarkoittaisivat muun muassa maakuntakaavan hyväksymistä kunnista irrallaan olevan tahon, itsehallinnollisen maakunnan toimesta.

Kohta 5 Tavoitteiden oikeusvaikutukset

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tavoitteiden toteuttamisesta ja huomioon ottamisesta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:ssä. Pykälässä säädetään alueidenkäytön suunnittelua ja valtion viranomaisten toimintaa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteita konkretisoidaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti maakunnan suunnittelussa. MRL 24 §:n 1 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Espoon kaupunki toteaa, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitus suunnittelujärjestelmän osana on aiempaa selkeämpi, koska esimerkiksi tavoitteita ei enää jaeta yleis- ja erityistavoitteisiin. Toisaalta maakuntauudistus luo epävarmuutta maakunnallisen suunnittelun osalta kuntien itsehallinnollisen asemaan maankäytön suunnittelussa.

Valtionhallinnon alueidenkäyttöä koskevilla suunnitelmilla ja päätöksillä, kuten aluekehittämispäätöksillä (Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista 7/2014), on vaikutusta valtakunnallisiin tavoitteisiin. Tällä on liittymiä muun muassa maakunnan toimielimiin. Maakuntauudistuksessa tulee selvittää myös tätä koskevat toimivaltakysymykset, koska maakunnan liitot lakkaavat.

Kohta 3.1 Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Tavoitteiden vähentäminen ja selkeyttäminen on sinänsä hyvä asia ja uudistetuissa tavoitteissa ei enää huomioida erikseen Helsingin seudun erityiskysymyksiä. Espoon kaupunki katsoo, että uudistettaviin tavoitteisiin tulisi edelleen kirjata kasvavien kaupunkiseutujen ja erityisesti metropolialueen valtakunnallinen merkitys.

Kohta 3.2 Tehokas liikennejärjestelmä

Raideliikennettä ja yksittäisiä raidehankkeita ei enää erityisesti korosteta, koska tavoitteena on ollut, että uudistettavat tavoitteet koskevat nykyistä rajatun keskeisimpiä valtakunnallisia näkökohtia. Espoon kaupungille Helsingin ja Turun välinen uusi ratayhteys on tärkeä uuden maankäytön mahdollistaja ja sen edistämistä jatketaan Espoossa.

Palvelu- ja kehittämissyksikkö

03.02.00

2406/2017

27.6.2017

Tavoitteissa puhutaan valtakunnallisesta liikennejärjestelmästä ja HSL:n johtamaa Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ei enää erikseen mainita. Liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnittelu kokonaisuutena, kuten HSL:n johtama Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma, on toimiva tapa Espoon kaupungin näkökulmasta.

Kohta 3.3 Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Onnettomuusriskejä koskeva tavoite on hyvin yksityiskohtainen suhteessa muihin esitettyihin tavoitteisiin. Lisäksi tavoite sisältää toistoa terveyshaittojen ehkäisemistä koskevasta tavoitteesta. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan tavoite olisi syytä muuttaa yleispiirteisempään muotoon, esimerkiksi: Alueiden käytössä tulee varautua onnettomuusriskeihin ja rajoittaa onnettomuuksista ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia seurauksia.

Melun, tärinän ja ilmanlaadun kirjauksia on lievennetty aiemmasta. Espoon kaupunki pitää hyvänä harkintamahdollisuuksien lisäämistä alemmilla suunnittelutasoilla, jolloin eri näkökulmista tiedetään enemmän kuin yleisellä tasolla.

Kohta 3.4 Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Tavoitteista on poistettu vesien hyvän tilan saavuttamisen ja ylläpitämisen edistämistä koskeva tavoite. Ehdotetuissa tavoitteissa tai niiden taustaa ja tarvetta kuvaavassa tekstissä ei ole lainkaan tuotu esiin pintavesien hyvän tilan turvaamisen valtakunnallista merkitystä sekä ekologisten, virkistysellisten että vedenhankinnallisten näkökulmien kautta. Alueiden käytöllä on merkittäviä vaikutuksia pinta- ja pohjavesien tilaan. Vesien hyvän tilan saavuttamista koskeva tavoite tulee turvata myös jatkossa.

Laajoja virkistyskäyttöön soveltuvia alueita kytkevän viheralueverkoston jatkuvuus sekä ekologisten yhteyksien säilymisen edistäminen arvokkaiden luonnonalueiden välillä on jätetty pois tavoitteista. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiassa on tavoitteena parantaa luonnon monimuotoisuuden tilaa siten, että suojelualueet ovat hyvin yhteen kytkeytyneitä ja vihreä infrastruktuuri yhdistää ne laajempiin maisemakokonaisuuksiin. Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta arvokkaiden alueiden säilymistä koskeva tavoite ei riittävällä tavalla turvaa näiden alueiden arvojen säilymistä.

Voimassa olevissa tavoitteissa on korostettu sitä, että taajama-alueilla viheralueista tulee muodostua yhtenäisiä kokonaisuuksia, uudessa ehdotuksessa tätä ei ole, mikä osaltaan voi muuttaa virkistyskäyttömahdollisuuksia taajamissa. Hyvin saavutettavissa olevat lähiviheralueet lisäävät asuin ympäristöjen viihtyisyyttä sekä asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä.

Kohta 3.5 Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Uusiutumiskykyistä energiahuoltoa koskevissa tavoitteissa esitetään, että voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä. Tavoite jättää auki, onko kyse nykyisten johtokäytävien hyödyntämisestä sellaisenaan vai niiden

03.02.00

2406/2017

Palvelu- ja kehittämissyksikkö

27.6.2017

leventämisestä nykyisestä. Tulkinnasta riippuen ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat erilaiset. Espoon kaupunki katsoo, että ratkaisut nykyisten johtokäytävien hyödyntämisestä tulisi tehdä tapauskohtaisesti. Monitulkintainen ja valtakunnalliseen tasoon nähden liian yksityiskohtainen tavoite tulisi poistaa.

Mauri Hämäläinen
Lakimies
043 826 5237
mauri.hamalainen@espoo.fi

Liitteet

-

Tiedoksi

-